

การประชุมวิชาการระดับชาติ “การเรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์” ครั้งที่ 3
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

หงษ์หยก โพธิ์รัมย์¹, ธนวัฒน์ พิสิฐจินดา²

¹นักศึกษาศาขานิติศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,

²อาจารย์สาขาขานิติศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,

Email : s59123440092@ssru.ac.th¹, tanawat.pi@ssru.ac.th²

บทคัดย่อ

แม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 แต่จำเลยยังคงต้องมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ด้วยตนเองทั้งหมด จึงเกิดปัญหาว่า หน้าที่ของจำเลยตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มีการกำหนดไว้เหมาะสมหรือไม่

ผลการวิจัยพบว่า พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 กำหนดให้หน้าที่ยื่นหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขอค่าทดแทน และค่าใช้จ่าย มีขั้นตอนการดำเนินการหลายขั้นตอน และแม้กฎหมายจะให้มีการตั้งตัวแทน และทนายในการนำเอกสารพยานหลักฐานมายื่นแสดง แต่ก็อาจมีจำเลยที่ได้รับผลกระทบ ระหว่างดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายดังกล่าว อาทิ กรณีจำเลยเจ็บป่วยถึงขั้นพิการและไม่มีทนายที่จะเรียกร้องสิทธิให้จำเลย อันเป็นเหตุให้หน้าที่ดำเนินการของกฎหมายดังกล่าว เป็นภาระแก่ตัวจำเลย

คำสำคัญ : กฎหมาย, จำเลย, คดีอาญา

การประชุมวิชาการระดับชาติ “การเรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์” ครั้งที่ 3
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

Legal problems regarding compensation and expenses to the defendants in criminal cases

Hongyok Phorom¹, Tanawat Pisitchinda²

¹Jurisprudence Student, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University,

²Master of Laws, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University,

Email : s59123440092@ssru.ac.th¹, tanawat.pi@ssru.ac.th²

Abstract

Thailand has the Damages for the Injured Person and Compensation and Expense for the Accused in Criminal Case Act B.E. 2544 (2001), but the defendants still have duties to take action in relation to all rights by themselves. Therefore, the problem is whether the duty of the defendants under this Act is reasonably specified or not.

The result of the research shows that the Damages for the Injured Person and Compensation and Expense for the Accused in Criminal Case Act B.E. 2544 (2001) specified the duty to submit any evidence relating to claim for compensation and expenses with many procedures. Although the law specifies to appoint the representative heirs to present documents and evidences, the defendants might be affected during the legal procedure. For example of the case, the defendant is sick and handicapped and has no heir to claim for them. As a result, the duty of the said Act is burdensome to the accused.

Keywords : Legal, defendant, criminal case

การประชุมวิชาการระดับชาติ “การเรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์” ครั้งที่ 3
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

บทนำ

ในโลกปัจจุบัน ที่ได้มีสังคมที่นั่นต้องมีกฎหมาย และกฎหมาย คือ กฎเกณฑ์สำคัญที่ทำให้สังคมสงบสุข และเกิดความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันของคนในสังคม ทุกคนมีหน้าที่ ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ หากว่ามีบุคคลใดได้กระทำความผิดกฎหมาย ก็ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย เช่น เดียวกันเมื่อมีบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และได้รับโทษในคดีอาญาและถูกดำเนินคดีเพิ่มมากขึ้น จุดมุ่งหมายของกฎหมาย คือ การมุ่งนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษอย่างแท้จริง มิใช่การนำตัวผู้บริสุทธิ์มารับโทษแทนผู้กระทำความผิด และในปัจจุบันพบว่า มีผู้บริสุทธิ์ที่ยังคงตกเป็นจำเลยในคดี อาทิ คดีหนุ่มบริสุทธิ์ติดคุกฟรี 2 ปี หลังโดนข้อหาพยายามฆ่า ทั้ง ๆ ที่ ไม่ได้ทำ (thairath, 2560:1) และในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 เข้ามาช่วยเหลือ เยียวยา ความเสียหาย ที่เกิดแก่จำเลย ให้ได้รับความยุติธรรม แต่จากข้อเท็จจริงปัจจุบันตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อจำเลยพ้นโทษ จำเลยมีหน้าที่ ที่จะต้องยื่นพยานหลักฐาน และเอกสารต่าง ๆ เพื่อใช้สิทธิเรียกร้อง ในการขอค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่ตัวจำเลย และถือว่าการใช้สิทธิเรียกร้องนี้ เป็นสิทธิของจำเลยที่จะเรียกหรือไม่เรียกก็ได้ ทั้งที่จริงแล้วเกิดจากความผิดพลาดทางกระบวนการยุติธรรม ทำให้ตกเป็นภาระหน้าที่ของจำเลยในการเรียกร้องสิทธิขอค่าทดแทนและค่าเสียหายด้วยตนเอง แม้กฎหมายจะให้มีความพยายามและมอบให้มีผู้ทำการแทนยื่นพยานหลักฐานเพื่อใช้สิทธิเรียกร้องได้ก็ตาม หากกระหว่างขั้นตอนตามกระบวนการยุติธรรมจำเลยได้รับความเสียหายถึงขั้นพิการติดตัว และไม่มีทายาทหรือผู้ทำการแทนใด ๆ พระราชบัญญัตินี้ยังไม่มีมาตรการใด ๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่จำเลยดังกล่าว

หากจะเปรียบเทียบกับสิทธิอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของจำเลย อาทิ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 13 กำหนดให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาลำโพงให้จำเลย หรือ มาตรา 165/1 หรือมาตรา 173 กำหนดให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยเพื่อต่อสู้คดี ในกรณีที่จำเลยไม่มีทนายความเป็นต้น ในกรณีเช่นนี้ สิทธิเกี่ยวกับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา จึงเกิดปัญหาว่า มีการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานหรือหน่วยงานของรัฐ ในการดำเนินการให้แก่จำเลยหรือไม่ อันเป็นปัญหาสำคัญที่นำมาสู่งานวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา
2. เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของคำว่าแพะรับบาป

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 ให้นิยามของคำว่า แพะรับบาป (สำ) น. คนที่รับเคราะห์กรรมแทนผู้อื่นที่ทำการนั้น

การประชุมวิชาการระดับชาติ “การเรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์” ครั้งที่ 3
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

คำใช้จ่าย

คำใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและคำใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 หมวด 4 มาตรา 18 (1)คำใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ

ความหมายของคำว่าค่าทดแทน

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 คำว่า “ค่าทดแทน” หมายถึง (กฎ) น. เงินหรือสิ่งอื่นที่กฎหมายกำหนดให้ต้องชำระ หรือชดใช้เพื่อทดแทนความเสียหายจากการผิดสัญญา การละเมิดสิทธิหรือการล่วงล้ำสิทธิของบุคคล หรือการอื่น อาทิ ในกรณีลูกจ้างได้รับอันตรายจากการทำงาน

ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและคำใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 “ค่าทดแทน” หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่จำเลยมีสิทธิได้รับเนื่องจากการตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และปรากฏว่าคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีนั้นฟังเป็นยุติได้ว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

ความหมายของคำว่าจำเลย

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 คำว่า “จำเลย” หมายถึง (1) (กฎ) น. บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาล (2) น. ผู้ถูกฟ้องความ.

ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและคำใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 คำว่า “จำเลย” หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลว่าได้กระทำความผิดอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คำว่า “จำเลย” หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด

ความหมายของคำว่าคดีอาญา

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 คำว่า “คดีอาญา” (กฎ) น. คดีที่เกี่ยวกับการกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่า เป็นความผิดและมีโทษทางอาญา.

คำว่า “คดีอาญา” ต้องทำความเข้าใจก่อนว่า กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดโดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ

ดังนั้น “คดีอาญา” จึง หมายความว่า คดีที่ฟ้องร้องกันเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น เพื่อให้บุคคลที่กระทำความผิดทางอาญานั้นได้รับโทษเนื่องจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้

ขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรม

ถ้าหากจะพูดถึงขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญาสิ่งแรกที่ต้องแยกประเด็นในการดำเนินคดี คือ ประเภทของคดีอาญาว่าเป็นคดีความผิดอันยอมความได้หรือเป็นคดีความผิดอันยอมความมิได้โดยแยกเป็นกรณีพอให้เห็นเป็นภาพรวมดังนี้

คดีความผิดอันยอมความได้

คดีความผิดอันยอมความได้จะเริ่มต้นจากผู้เสียหายหรือผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีสิทธิในการฟ้องคดีหรือร้องทุกข์ได้

การประชุมวิชาการระดับชาติ “การเรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์” ครั้งที่ 3

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

การฟ้องคดีด้วยตนเองนั้นก็ยอมได้แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ศาลชั้นต้นจะเป็นผู้พิจารณาคดีตรงส่วนนี้ และเมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาคดีว่าจะลงโทษจำเลยหรือจะยกฟ้องจำเลย จากนั้นถ้าหากคู่ความไม่พอใจในการตัดสินพิพากษาคดีก็สามารถยื่นอุทธรณ์ได้ ศาลอุทธรณ์พิจารณาและพิพากษาคดีอาจจะลงโทษหรือยกฟ้องก็ได้และหากยังไม่เป็นที่พอใจอีกคู่ความอุทธรณ์จะยื่นฎีกาอีกก็ได้ ศาลฎีกาจะพิจารณาและพิพากษาคดีถ้าลงโทษก็จะมี การบังคับคดีตามขั้นตอนต่อไป แต่หากเป็นกรณียกฟ้อง ก็ปล่อยตัวจำเลยไป

หากทำการร้องทุกข์ด้วยตนเองก็จะมีการสืบสวนสอบสวนจากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจากนั้นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งสำนวนให้แก่พนักงานอัยการ พนักงานอัยการเห็นสมควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องและยังมีอำนาจในการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานมาให้ซักถามได้ หากสั่งฟ้องก็จะเข้าขั้นตอนกระบวนการศาลชั้นต้นจะเป็นผู้พิจารณาคดีตรงส่วนนี้ และเมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาคดีว่าจะลงโทษจำเลยหรือจะยกฟ้องจำเลย จากนั้นถ้าหากคู่ความไม่พอใจในการตัดสินพิพากษาคดีก็สามารถยื่นอุทธรณ์ได้ ศาลอุทธรณ์พิจารณาและพิพากษาคดีอาจจะลงโทษหรือยกฟ้องก็ได้และหากยังไม่เป็นที่พอใจอีกคู่ความอุทธรณ์จะยื่นฎีกาอีกก็ได้ ศาลฎีกาจะพิจารณาและพิพากษาคดีถ้าลงโทษก็จะมี การบังคับคดีตามขั้นตอนต่อไป แต่หากเป็นกรณียกฟ้องก็ปล่อยตัวจำเลยไป หากไม่สั่งฟ้องก็แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง

ความผิดอันยอมความมิได้หรือความผิดคดีอาญาแผ่นดิน

เนื่องจากความผิดอันยอมความมิได้หรือความผิดคดีอาญาแผ่นดิน รัฐเป็นผู้เสียหายโดยตรงแม้ว่าการกระทำนั้น ผู้เสียหายจะไม่เอาโทษ แต่เจ้าพนักงานก็ยังคงดำเนินคดีนั้นต่อไป ขั้นตอนการดำเนินการ ก็คือบุคคลอื่นเป็นผู้กล่าวโทษจากนั้นพนักงานสอบสวนก็จะออกหมายเรียก(เจ้าพนักงานออกได้เองโดยไม่ต้องขอศาล) หรืออาจจะขอหมายค้น และหมายจับจากศาลเพื่อเรียก ค้น หรือจับผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหา โดยการจับนั้นหากเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสามารถทำการจับได้เลยโดยไม่ต้องรอหมายศาล และหากเป็นการค้นก็สามารถค้นในที่สาธารณะได้เลย โดยไม่ต้องขอหมายศาลแต่หากเป็นการค้นในเคหสถาน จะต้องขอหมายศาลเท่านั้น และหลังจากนั้นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งสำนวนให้แก่พนักงานอัยการ พนักงานอัยการเห็นสมควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง และยังมีอำนาจในการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานมาให้ซักถามได้ หากมีการสั่งฟ้องก็จะเข้าขั้นตอนกระบวนการ ศาลชั้นต้นจะเป็นผู้พิจารณาคดีตรงส่วนนี้ และเมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาคดีว่าจะลงโทษจำเลยหรือจะยกฟ้องจำเลย จากนั้นถ้าหากคู่ความไม่พอใจในการตัดสินพิพากษาคดีก็สามารถยื่นอุทธรณ์ได้ ศาลอุทธรณ์พิจารณาและพิพากษาคดีอาจจะลงโทษหรือยกฟ้องก็ได้และหากยังไม่เป็นที่พอใจอีกคู่ความอุทธรณ์จะยื่นฎีกาอีกก็ได้ ศาลฎีกาจะพิจารณาและพิพากษาคดีถ้าลงโทษก็จะมี การบังคับคดีตามขั้นตอนต่อไป แต่หากเป็นกรณียกฟ้องก็ปล่อยตัวจำเลยไป หากไม่สั่งฟ้องก็แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2562:97)

ความหมายที่มาและหลักของสิทธิมนุษยชน

ความหมายของสิทธิมนุษยชน หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เท่าเทียมกันโดยที่ไม่มีการเลือกปฏิบัติเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต้องปฏิบัติกับคนทุก ๆ คนในสังคมให้เท่าเทียมกันและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนเล็กคนน้อยในสังคมด้วยโดยไม่เลือกปฏิบัติใด ๆ ทั้งสิ้น(นพนิติ สุริยะ,2559:1)

การประชุมวิชาการระดับชาติ “การเรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์” ครั้งที่ 3
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ฉันทกถกานต์ เกิดขาว, 2556) ถือเป็นแม่แบบในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของมนุษยชนฉบับแรกของโลกเลยทีเดียวที่ได้โดยเกิดขึ้นจากหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี 1948 และได้มีตัวแทนตัวแทนจาก 50 รัฐสมาชิกของสหประชาชาติมาประชุมหารือร่วมกัน เพื่อกำหนดรายการสิทธิมนุษยชนทั้งหมดที่ทุกคนทั่วโลกควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน (Amnesty international UK, 2560) โดยคำแนะนำของอีลีเนอร์รูสเวลต์ (สุภาพสตรีหมายเลขหนึ่งแห่งสหรัฐอเมริกา 2476-2488) ซึ่งเป็นข้อตกลงของสหประชาชาติ หลังจากที่ได้รับการสูญเสียชีวิตผู้คนจำนวนมากและสูญเสียทรัพย์สินจำนวนมากในประเทศที่มีการทำสงครามต่อกัน ภายหลังจากจึงมีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น และผลักดันให้เริ่มหาแนวทางมาตรการ ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่มนุษยชาติเพื่อแก้ปัญหาการเกิดสงคราม ที่อาจนำมาซึ่งการสูญเสียอีกครั้ง และเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2491 (ค.ศ.1948) สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้มีมติเห็นชอบและรองรับ โดยให้มีการประกาศใช้ปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรก โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติมีทั้งหมด 30 ข้อ จะขอยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานมาดังนี้ อาทิ ในด้านสิทธิมนุษยชนเบื้องต้นข้อ 5 บุคคลจะถูกกระทำการทรมานหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้ และในด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 8. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอันมีประสิทธิผลจากศาลต่อการกระทำอันล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของตนตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ข้อ 9. บุคคลจะถูกจับกุม กักขัง ตามอำเภอใจไม่ได้ ข้อ10. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในความเสมอภาคอย่างเต็มที่ จะได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม และเปิดเผยจากศาลที่อิสระไม่ลำเอียง และข้อ 11.ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่า กระทำผิดความทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย (Super Big Eagle!!, 2561)

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

ประเทศไทยก็เข้าร่วมในการปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งได้เข้าร่วมลงนามและให้สัตยาบัน กติการะหว่างประเทศและอนุสัญญาประกอบพันธกรณีที่ต้องยึดถือปฏิบัติอยู่ 6 ฉบับ (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2550) ซึ่งรัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบันก็ได้หยิบยกเอาหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้ด้วยเช่นกันโดยการกำหนดสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้ในหมวดที่ 3 แห่งรัฐธรรมนูญไทย พุทธศักราช 2560 (ฉบับที่ 20) โดยมาตรา 25 วรรคสี่ ก็ได้ระบุไว้ว่าหากบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพจากการกระทำความผิดทางอาญาของบุคคลอื่นที่มีโชโดยตนเองนั้น มีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาจากหน่วยงานของรัฐ ที่มีการรับรองสิทธิตรงส่วนนี้ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งนั่นก็คือที่มาของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 และวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวก็เพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายผู้บริสุทธิ์ที่ตกเป็นจำเลยในคดีอาญา โดยการจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญา (bopitv, 2551:1)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยในส่วนนี้เพื่อตอบจุดประสงค์ของการวิจัยเกี่ยวกับปัญหากฎหมายเกี่ยวกับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

การประชุมวิชาการระดับชาติ “การเรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์” ครั้งที่ 3
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

2. การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะแบ่งข้อมูลออกเป็นสามส่วนได้แก่ส่วนที่เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากหนังสือและตำราส่วนที่เป็นวิทยานิพนธ์และงานวิจัย

3. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ โดยการอ่านตีความหมายของข้อมูล เรียบเรียงรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จัดองค์ประกอบและแนวความคิด รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากความเชื่อมโยงให้เข้ากับประเด็นปัญหาแล้วตีความสรุป

4. สถานที่เก็บข้อมูลและตำราหนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข่าวสารต่างๆ บทบัญญัติของกฎหมาย และข้อมูลจากเว็บไซต์อินเทอร์เน็ต ทั้งของไทยและต่างประเทศ (สารสนเทศ) และสืบค้นจาก ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ห้องสมุดสัญญาธรรมศักดิ์ หอสมุดแห่งชาติ และหอสมุดเมืองกรุงเทพฯ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2559 และกำหนดให้การยื่นเอกสารขอใช้สิทธิเป็นหน้าที่ของตัวจำเลย ผู้แทน หรือทนาย ไม่มีการตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินเรื่องให้ โดยรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ทำให้จำเลยต้องรับภาระในการยื่นเอกสารพยานหลักฐานต่าง ๆ ด้วยตนเอง

อภิปรายผล

1. ในกรณีที่จำเลยอาจได้รับผลกระทบระหว่างกระบวนการยุติธรรม

หากจำเลยได้รับความเสียหายทางกายระหว่างกระบวนการยุติธรรม หรือพิการจนไม่สามารถทำหน้าที่เรียกร้องสิทธิของตนเองได้และตัวจำเลยนั้นไม่มีทนายหรือญาติพี่น้องหรือตัวแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ก็จะทำให้เกิดปัญหาแก่จำเลยเพราะสิทธิตรงนี้เป็นสิทธิที่สามารถตั้งตัวแทนหรือทนายยื่นรับสิทธิแทนตัวจำเลยได้ ผู้วิจัยเห็นว่าหากเป็นกรณีดังที่กล่าวมาข้างต้น รัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานความยุติธรรมควรจัดหา ตัวแทน หรือทนาย เพื่อช่วยเหลือจำเลยที่มีความบกพร่องในกรณีข้างต้น เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ในการช่วยเหลือจำเลย

2. ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 ผู้วิจัยเห็นว่าในประเทศไทยยังมีข้อบกพร่อง ที่แก้ไขไม่ถูกจุด เนื่องด้วยเกิดจากความผิดพลาดของรัฐและหน่วยงานความยุติธรรมที่ทะเลาะเมียดต่อหลักสิทธิมนุษยชนแก่ตัวจำเลย จึงควรที่จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในการยื่นพยานหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ซึ่งตรงนี้อาจเป็นการสร้างความยุ่งยากซับซ้อนในขั้นตอนให้แก่จำเลย หากเป็นการยื่นโดยปริยายโดยผลของกฎหมายเช่นนี้ก็ถือว่าหน่วยงานความยุติธรรมนั้นได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาขึ้นเพื่อช่วยเหลือให้จำเลยได้รับความยุติธรรมอย่างแท้จริง

การประชุมวิชาการระดับชาติ “การเรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์” ครั้งที่ 3
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทางด้านสังคม

แม้ว่าการเรียกค่าทดแทนนี้จะเป็นในเรื่องของการเรียกค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ.2544 จะเป็นสิทธิเฉพาะตัว แต่ก็ถือว่าสิทธินี้ได้ถูกละเมิดโดยกระบวนการยุติธรรมและจำเลยในฐานะผู้เสียหาย ควรได้สิทธิในการช่วยเหลือโดยปราศจากภาระ จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีการยื่นเอกสารขอรับค่าทดแทนโดยปริยายโดยผลของกฎหมาย

ข้อเสนอแนะทางด้านวิชาการ

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาเท่านั้นจึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมายฉบับนี้ด้วย

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความสะดวก อาจารย์ธนวัฒน์ พิสิฐจินดา ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และช่วยเหลือให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการทำ ผู้วิจัยหวังว่า วิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่การศึกษากฎหมายบ้าง ไม่น่ามากนัก หากมีข้อผิดพลาดประการใด ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์.(2562).คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป.(เล่ม1). กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย).
- นพนิธิ สุริยะ.(2559).หลักกฎหมาย สิทธิมนุษยชน:แนวคิดและหลักการคุ้มครอง. กรุงเทพฯ: วิญญูชน จำกัด. ฌรัฐกฤตกานต์ เกิดขาว.ปัญหาทางกฎหมายในการเยียวยาผู้ต้องหาและจำเลยตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544.(วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556).
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.(2550).รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดทำตัวชี้วัดสิทธิมนุษยชนเบื้องต้นตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- Amnesty International UK.(2560). What is the Universal Declaration of Human Rights?. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2562. จาก:<https://www.amnesty.org.uk/universal>
- bopitv.(2551).บทความร่างพระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา.สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2562 จาก: <http://www.openbase.in.th>
- Super Big Eagle!!.(2561). “สิทธิมนุษยชน” คืออะไร? ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ 30 ข้อคืออะไรบ้าง?.สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2562. จาก:<https://www.winnews.tv/news/5064>
- thairath. (2560). หนุ่มบริสุทธิ์ ติดคุกฟรี 2 ปี หลังโดนข้อหาพยายามฆ่า ทั้งๆ ที่ไม่ได้ทำ. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2562. จาก: <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1143582>

การประชุมวิชาการระดับชาติ “การเรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์” ครั้งที่ 3
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2562

ราชบัณฑิตยสภา.(2552).**แพะรับบาป**.สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2562. จาก: <http://www.royin.go.th>.

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ล่าสุด (ฉบับที่ 34) พ.ศ.2562

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 1)
พ.ศ.2544

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ที่ 2) พ.ศ.2559

รัฐธรรมนูญไทยพุทธศักราช (ฉบับที่ 20) 2560